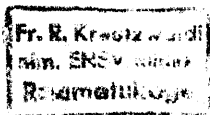

GUY DE MAUPASSANT

HAUTOT-ISA JA -POEG

Prantsuse keelest

Ar 931
Maupassant

286.692

„Postimehe“ trükk, Tartus 1931.

I

Maja ukse ees, mis oli pooleldi talu-, pooleldi härrasmaja, üks neist segahooneist maal, mis olid peaaegu suursugused ja milledes asuvad praegu suurmaaomanikud, haukusid ja ulusid hoovil kasvavate õunapuude külge seotud koerad, nähes metsniku ja poisikeste poolt kantuid jahitaskuid. Suures köök-söögituas söid ja jõid enne jahile minekut Hautot-isa, Hautot-poeg, hra Bermont, maksuametnik ja hra Mondaru, notar, sest oli jahi hooaja avamispäev.

Hautot-isa, uhke kõigest, mis ta evis, hooples juba ette saagiga, mida ta võõrad ta maadel leiavad. Ta oli kõrgekasvuline normand, üks neist jõulisist, sangviinilisist, kondiseist meestest, kes oma õlule õunavankreid võivad tõsta. Pooleldi talupoeg, pooleldi härrasmees, rikas, austatud, mõjurikas, autoriteetne, oli ta oma pojalt Hautot Cesaril lasknud koolis käia kolmanda klassini, et tal oleks teadmisi, ja oli siis katkestanud ta õpingud hirmust, et ta muutub härrasmeheks, kes maa vastu ükskõikne.

Hautot Cesar, peaaegu niisama kõrgekasvuline kui ta isa, aga kõhnem, oli hää poeg, sõnakuulelik, kõigea rahul, täis imetlust, aukartust ja austust Hautot-isa soovide ja vaadete vastu.

M. Bermont, maksuinspektor, väike jäss, kelle punastel põskedel näisid violettidest veresoontest moodustatud väikesed võrgud, sarnased geograafiliste kaartide jõgede deltadele ja karestikele, küsis:

— Kas siin ka jäneseid on?...

Hautot-isa vastas:

— Niipalju kui soovite, eriti Puysatier maadel.

— Kust me algame? küsis notar, lihav ja kahvatu elumees, surutud tuluude, läinud nädalal Rouen'ist ostetud jahiülikonda.

— Muidugi säält, madalikult. Me heidutame metsparte vee-pinnalt ja siis ajame neile järele.

Ja Hautot-isa tõusis. Teised jäljendasid teda, võtsid nurkadest omad püssid, kontrollisid laengud, tammusid jalul, et muga-vamaks teha oma veidi kangeid jalanõusid, mis veel vere soojust polnud muutunud painduvaks; siis nad väljusid; ja koerad, köidikute otsas püsti ajades, lasid kuuldavale teravaid ulunguid, kappadega õhku pekstes.

Suunduti madalmaile. Väike org, pigem suur viljatu kund, mis sel põhjusel ka harimata oli jäänud, järsakuist läbistatud, sõnajalgadega kaetud, oli suurepärane saagi peidukoht. Kütid läksid lahku. Hautot-isa hoidus paremale, Hautot-poeg vasemale, kaks võõrast keskel. Metsnik ja jahitaskute kandjad järgnesid. Oli saabunud pühalik silmapilk, mil oodatakse esimest püssipauku,

mil süda seisatab, kuna närviline sõrm hetketi lukku kompab. Äkki — kõlaski pauk! Oli lasknud Hautot-isa. Kõik seisatasid ja nägid põldpüüd jõugust, kes noolkiiresti põgenes, kukkuvat oru tihedasse põõsastikku. Erutatud jahimees hakkas jooksuma, komistades, teda takistavaid puujuuri ühes tõmmates ja ta kadus omakorda tihnikusse, oma saaki otsides. Peaaegu samal ajal kostis teine püssipauk.

— Aa, aa, saatana hing, hüüdis härra Bermont, ta on veel jänese pesast heidutanud.

Kõik ootasid, silmad nägemiseks läbipaistmatul oksatihnikul. Notar mõirgas, kätest hääletoru moodustades:

„Kas tabasite?“ Hautot-isa ei vastanud, siis ütles Cesar metsnikule: „Mine talle appi, Joosep. Peab käima joone järele. Meie ootame.“

Ja Joosep, kuivetanud inimkänd, sõlmiline, kelle liikmed kühme moodustasid, läks rahuliku sammuga, laskus orgu, rebase ettevaatusena käidavaid auke otsides. Siis, äkki, ta hüüdis:

— Oo! tulge! tulge! on juhtunud õnnetus.

Kõik pistsid jooksu ja laskusid põõsastesse. Hautot-isa oli vajunud küljeli ning oli meelemärkuseta, hoides kahe käega kõhtu, kust, kuulist lõhutud katkise linase kuue läbi nõrgusid pikad verejoad rohule. Püssi käest lastes, et haavatud metspartii käekaugselt ulatada, oli laskeriist maha kukkunud ja põrutusest tekkinud teine laeng oli ta sisikonda tunginud. Ta tõsteti kraavist välja, riietati lahti, mille järele paljastus kole haav, millest soolikad välja tungisid. Pääle seda kui oli nii hästi-kurjasti kui saadi haav seotud, viidi ta koju ja oodati arsti, kelle järele oli saadetud, samuti ka preestrile. Kui arst saabus, raputas ta tõsiselt pääd ja ütles, Hautot-poja poole pöördudes:

— Mu vaene poiss, sel pole hääd lõppu.

Kui sidumine lõppenud, liigutas haavatu sõrmi, avas suu, siis silmad, vaatas enda ette segase pilguga, siis näis otsivat oma mälus, tuletavat midagi meele, aru saavat ja sosistas:

— Jumala eest, sellega on lõpp.

Arst hoidis ta kätt.

— Aga ei, ei, ainult mõni päev puhkust, see pole midagi.

Hautot vastas:

— Sellega on lõpp. Mu kõht on läbi lastud. Tean seda.

Siis äkki:

— Tahan rääkida oma pojaga, kui mul veel aega on.

Hautot-poeg ei suutnud nuttu pidada ja kordas väikese poisina:

— Papa, papa, vaene papa!

Kuid isa vastas kindlamal toonil:

— Jäta nutt, selleks pole õige silmapilk. Mul on sinuga rääkida. Tule siia, üsna ligi, teeme kähku, ja siis olen rahulikum. Teisi palun minutiks lahkuda.

Kõik väljusid, jättes poja isaga üksi.

Kui nad üksi olid, ütles isa:

— Kuula, poeg, sa oled kahekümne nelja aastane, sulle võib kõike rääkida. Ja päälegi pole asjas nii palju saladuslikku, kui meie sellesse paneme. Sa tead, et su ema on juba seitse aastat surnud,

eks ju, ja et ma olen kõigest neljakümneviie aastane, sest et abiellusin üheksateistkümne aastasena. Eks ole?

Poeg kogeles:

— Jah, see on õige.

— Nii siis, su ema on seitse aastat surnud, ja mina jäin leseks. Nojah! Minusarnane mees ei või jääda leseks kolmekümne seitsme aastaselt, eks ole?

Poeg vastas:

— Jah, see on õige.

Isa jätkas hingeldades, moondunud, kahvatul näol:

— Jumal, kui valus mul on! Nii siis, sa mõistad. Inimene ei ole selleks, et üksi elada, kuid ma ei tahtnud su emale järeletulijat, sest lubasin talle seda. Siis...

— Sa mõistad?

— Jah, isa.

— Nii siis, võtsin ühe väikese Rouen'ist, Esperlani tänavalt 18, kolmandal korral, teine uks, — ütlen sulle seda, et sa ei unustaks — kuid väikese, kes on väga armas olend ja elab vaid minule, armastaja, truu, ehtne naine! Saad aru, mu poiss?

— Jah, isa.

— Nii siis, kui ma suren, võlgnen talle midagi, kuid midagi tähtsat, mis talle muretu põlve annab. Saad aru?

— Jah, isa.

— Ütlen sulle, ta on tubli tüdruk, tõesti, väga tubli ja, kui poleks olnud sind ja su ema mälestust ja maja, kus oleme elanud kolmekesi, oleksin ta toonud siia, naitunud, kindlasti... kuula... kuula... mu poiss... oleksin võinud teha testamendi... ma ei ole teda teinud! Ma ei tahtnud... sest pole hää kui kirjutatakse neid asju... selliseid asju... see on seaduslikele väga kahjulik... ja siis see tekitab segadust... see hävitab kõik! Näed, margistatud paberit — pole hää, ära tarvita teda kunagi. Olen rikas seepärast, et pole teda kunagi tarvitanud oma elus. Saad aru, mu poiss?

— Jah, isa.

— Kuula veel. Kuula hästi... Nii siis, ma pole testamenti teinud... ma ei tahtnud... ja ma tunnen ju sind, sul on hää süda, sa pole alatu, eks ole nii? Arvasin, et kui suren, jutustan sulle kõik ära ja et palun sind väikest mitte unustada; — Caroline Donnet, Esperlani tänav, 18, kolmandal korral, teine uks, ära unusta. Ja veel, kuula. Mine sinna kohe, kui olen surnud — ja siis korralda kõik nii, et tal ei tarvitseks mu mälestuse üle kaevata. — Sul on, millest võtta. — Sa võid, — jätan sulle küllalt... Kuula... Nädala sees sa ei leia teda. Ta töötab Mme Moreau juures, Beauvoisine'i tänaval. Mine neljapäeval. Sel päeval ootab ta mind. See on kuue aasta jooksul minu päev. Vaene väike, küll ta veel nutab... Ütlesin sulle kõike seda, sest tunnen sind hästi, mu poeg. Selliseid asju ei räägita rahvale, ei ka notarile, ka mitte vaimulikule. Nii elatakse, kogu maailm teab seda, kuid sellest ei kõnelda muidu, kui see on hädavajaline. Seega pole ühtki võorast saladusse pühendatud, keegi pääle perekonna, sest perekond see on üks. Saad aru?

— Jah, isa.

— Lubad?

— Jah, isa.

— Vannud?
 — Jah, isa.
 — Palun sind, anun sind, poeg, ära unusta. See on mulle väga tähtis.
 — Ei, isa.
 — Lähed ise sinna. Tahan, et ise kõigis kindlusele jõuad.
 — Jah, isa.
 — Ja siis, näed sa... näed sa, mis ta sulle seletab. Ma ei taha sulle enam rohkem ütelda. Vandusid.
 — Jah, isa.
 — Hää, mu poeg. Suudle mind. Jumalaga. Hakkan murduma, olen selles kindel. Ütle neile, et nad võivad tulla.
 Hautot-poeg embas oma isa valuoigega, siis, ikka sõnakuulelikult, avas ta ukse ja preester ilmus, kandes pühi õlisid.
 Kuid surija oli silmad sulgenud ega avanud neid enam, ei vastanud, ei näidanud märkidega, et ta sai aru.
 Ta oli küllalt rääkinud, ta ei jaksanud enam. Nüüd tundus päälegi ta süda rahul olevat, ta tahtis rahunud surra. Kas oli tal tarvidust pihtida Jumala saadikule, kui ta oli pihtinud oma pojale, kes oli ta perekonnast? Talle anti armulauda, andestati talle ta patud, ta sõprade ja põlvitavate teenrite juuresolekul, ilma et ükski ta näo liigutusi oleks avaldanud seda, et ta veel elab.
 Ta suri kesköö paiku, pääle neljatunnilisi öudseid valusid.

II

Jahi olnud pühapäeval, maeti ta teisipäeval. Isa kalmistule saatmiselt koju jõudes, Cesar Hautot veetis päeva nuttes. Ta vaevalt magas järgneval ööl ja tundis end nii kurvana ärgates, et tal küsimus kerkis, kas üldse veel elu jätkata. Öhtul talle meenus, et isa viimse soovi kohaselt ta peab järgmisel päeval Rouen'i sõitma, et kohtuda Caroline Donet'ga, kes elab Esperlani tänaval 18, kolmandal korral, teine uks. Ta oli korranud tasa seda nime ja aadressi, nagu sosistatakse palvet, lugematuid kordi, et neid mitte unustada ja oli selleni jõudnud, et neid lakkamatult posis, suutmata seda katkestada ja millelegi muule mõelda, nii väga olid ta keel ja vaim selle lause võimuses.

Nii siis, järgmisel päeval kella kaheksa paiku käskis ta Graindorge'i rakendada vankri ette ning sõitis Ainville'i maanteed Rouen'i, normandi raske hobuse sõrkides. Tal oli seljas must kuub, pääs suur siidine kübar, jalas trippidega põlvpüksid ja ta polnud, asjaolusid arvestades, tahtnud ajada oma ilusale ülikonnale sinist pluusi, mis tuulest paisub, riit tolmust ja plekkidest kaitseb ja mida kiiresti heidetakse ära päralejõudmisel, niipea kui vankrilt hüpatud.

Kella kümne lüües ta jõudis Rouen'i; peatus, nagu ikka Bons-Enfants'i võõrastemajas, Trois-Mares' tänaval, talus peremehe, perehaise ja viie poja sõbralikkust, sest tunti juba ta kurba uudist; siis pidi ta juhtumi kohta käivaid üksikasju jutustama, mis teda nutma ajasid, pidi tõrjuma kõikide hääsoovlikkust, sest nad teadsid, et ta on rikas, pidi puiklema söömingust, mis neid väga haavas.

Kübara puhastanud, kuue harjanud ja kingad viksinud, asus ta Esperlani tänava otsingule, julgemata kellelki teateid küsida hirmust, et teda tuntakse ja ta kahtlusi äratav.

Lõpuks, otsitavat mitte leides, silmas ta preestrit, ja usaldas kirikumeeste ametialalist diskretsiooni, küsis ta temalt teateid.

Tal oli kõigest umbes sada sammu käia, sest otsitav tänav oli just teine paremalt.

Nüüd kahtles ta. Senini oli ta surnu soove mehhaaniliselt täitnud. Nüüd tundis ta end liigutatud, segase, alandatud olevat mõtte juures, et tema, poeg, pidi astuma naise ette, kes oli olnud ta isa armuke.

Kogu moraal, mis meis peitub, maetud meie tunnete põhja pärandatud mõjutuste kaudu sajandeist saadik, kõik, mida ta katekismusest õppinud oli kergemeelseist olendeist, instinktiivne põlgus, mida iga mees eneses kannab nende vastu, isegi kui ta naitub ühega neist, kogu ta piiratud talupoja-ausus, — kõik see tõrkus temas, hoidis teda tagasi, muutis ta häbelikuks ja punastavaks.

Kuid ta mõtles — „olen lubanud isale, ei tohi jätta täitmata.“ Siis tõukas ta number 18-dat kandva maja poolavali ust, avastas pimedat trepi, tõusis kolmandale korrale, nägi ust, siis teist, leidis kellanööri ja tõmbas.

Til-til, mis kostis kõrvaltoas, sundis teda võpatama. Uks avanes ja ta seisis vastamisi noore, hästiriietatud daamiga, kes oli pruun, jumekas ja kes teda vaatas ehmunud silmil.

Ta ei teadnud, mida talle ütelda, ning naine, kes ei aimanud midagi ja kes ootas teist, ei kutsunud teda sisse.

Nii nad vaatlesid teineteist peaaegu poole minuti kestel. Lõpuks küsis naine:

— Mida soovite, härra?

Ta vastas:

— Olen Hautot-poeg.

Naine võpatas, kahvatas, kogeles, nagu oleks ta teda juba ammust ajast tundnud:

— Härra Cesar?

— Jah.

— Mis on?

— Pean teiega kõnelema isa ülesandel.

Naine hüüatas — Oo mu Jumal! — taganes, et teda sisse lasta. Ta sulges ukse ja järgnes naisele.

Siis märkas ta väikest nelja- või viieaastast poissi, kes kasiga mängis, istudes pliidi ees, kust heljus sooja pandud toitude lõhna.

— Istuge, ütles ta.

Ta istus... Naine küsis:

— Milles seisab asi?

Ta ei julgenud rääkida, silmad kiindunud lauale, mis asetses ruumi keskpaigas ja mis oli kaetud kolmele, üks koht lapsele. Ta vaatles tooli, mis oli seljaga vastu tuld, taldrikut, salvrätti, klaase, punase viina avatud ja valge viina puutumatu pudelit. See oli ta isa koht, seljaga tule poole. Teda oodati. Ta nägi ta leiba, mis lebas kahvli kõrval, sest ta kooruke oli ära lõigatud Hautot halbade hammaste pärast. Siis, silmi tõstes, nägi ta seinal ta pilti, suurt näituse aastal valmistatud ülesvõtet, sama, mis oli kinnitatud ta magamistuppa sāngi kohale Ainville'is.

Noor naine küsis:

— Mis on, härra Cesar?

Ta vaatles naist. Hirm oli ta muutnud surnukahvatuks ja ta ootas, käed värisedes hirmust.

Siis ta julges:

— Nii siis, preili; papa suri pühapäeval jahti alustades.

Naine oli nii hämmastunud, et ei liigatanud. Mõne silmapilgu vaikuse järele sosistas ta vaevu kuuldava häälega:

— Oo, võimatu.

Siis äkki tõusid pisarad ta silmi ja, käsi tõstes, kattis ta nuuk-sudes näo.

Nüüd pööris väike mees pääd ning nutvat ema nähes, hakkas uluma. Siis, aru saades, et äkiline mure tundmatult mehelt tuli, sööstis ta Cesari juure, haaras teda ühe käega püksist, teisega kogu jõust ta reit pekstes. Ja Cesar oli hämmastunud ja liigutatud selle naise ees, kes nuttis taga ta isa, ja lapse ees, kes kaitsis oma ema. Silmad valust paisunud, tundis ta, et liigutus ka teda valdas ja, et tasakaalu saavutada, hakkas ta rääkima.

— Jah, ütles ta, õnnetus juhtus pühapäeva hommikul, kella kaheksa paiku... Ja ta jutustas, nagu oleks naine teda kuulanud, ühtki üksikasja unustamata, talupojale omase väiklusega, kõige pisemaid asju rääkides. Ja väike peksis ikka veel, nüüd talle jalaga hoole randmele jagades.

Kui ta jõudis kohani, mil Hautot-isa naisest oli rääkinud, kuulis see oma nime, paljastas näo ja küsis:

— Vabandage, ma ei jälginud teid, tahaksin väga teada... Kui suudaksite veel algusest pääle jutustada...

Ta kordas oma sõnu: „Õnnetus juhtus pühapäeva hommikul kella kaheksa paiku.“

Ta jutustas kõik, pikkamisi, peatustega, katkestades oma arvamisi aeg-ajalt sisse põimides. Naine kuulas ahnelt, taibates oma naiseliku närvilise tundelikkusega kõiki saatuse muutusi, milledest ta kõneles ja värahtades koledusest hüüatas vahest: „Oo, mu Jumal!“ Väike mees, uskudes, et ta on rahunenud, oli lakanud Cesarit peksmast, et ema kätt võtta, ja kuulas samuti, nagu mõistaks ta kõike.

Kui jutustus oli lõppenud, ütles Hautot-poeg:

— Nüüd peame ta soovi kohaselt koos asjad korraldama. Ütlen teile, olen jõukas, ta jättis mulle varanduse. Ma ei taha, et teil oleks põhjust kaevata...

Kuid naine katkestas teda elavalt.

— Oo! härra Cesar, mitte täna. Olen täiesti murtud. Teisel korral, teisel päeval... Ei, mitte täna... Kui ma nõus olen, kuulake... siis mitte enese pärast... ei, ei, ei, vannun teile. Väikese pärast. Muidugi varandus peaks tema nimele pandud saama.

Siis Cesar, ehmunult, aimas tõtt ja kogeles:

— Siis... see on tema oma... väikene?

— Jah, vastas naine.

Ja Hautot-poeg vaatles oma venda segase liigutusega, mis oli tugev ja piinlik.

Pika vaikuse järele, sest naine nuttis jälle, algas Cesar üsna piinlikult:

— Häa küll, preili Donet, hakkab minema. Millal soovite sellest kõnelda?

Ta vastas:

— Oo! ei, ärge minge, ärge minge, ärge jätke mind ükski Emile'iga. Sureksin murest. Mul pole enam kedagi, kedagi pääle mu väikese. Oo! Milline õnnetus, milline õnnetus, härra Cesar. Palun, istuge. Peate mulle veel rääkima. Seletage mulle, mis ta tegi kogu selle nädala kestel.

Cesar, harjunud sõna kuulma, istus.

Naine nihutas oma tooli tema tooli lähedale pliidi ette, kus söögid ikka veel keesid, võttis Emile'i sülle ja küsis Cesarilt tuhat asja isa üle, intiimseid asju, millest selgus ja millest Cesar otsekohe tundis, et ta oli Hautot'd armastanud kogu oma vaese naise-südamega.

Ning loomuliku mõtete ketina, mis arvukad polnud, jõudis ta jälle õnnetusjuhtumini ja jutustas seda uuesti samade üksikasjadega.

Kui ta ütles: „Tal oli nii suur auk kõhus, et sinna oleks võinud panna kaks rusikat,“ karjatas naine ja pisarad voolasid uuesti ta silmist. Siis, nakatavusest haaratud, hakkas ka Cesar nutma, ja kuna pisarad alati südame õrnaks muudavad, kumardus ta Emile'i kohale, kelle laup ta huulte lähedal oli, ja suudles teda.

Enna, hinge tõmmates, sosistas:

— Vaene poiss, nüüd on ta vaenelaps.

— Mina ka, ütles Cesar.

Nad ei rääkinud enam.

Kuid äkki ärkas noores naises, kes harjunud on kõigele mõtlema, perenaise praktiline instinkt:

— Võib-olla te pole hommikul midagi sünnud, härra Cesar?

— Ei, preili.

— Oo, siis peate küll väga näljane olema. Võtke veidi einet.

— Tänan, ma ei ole näljane, mul oli liig suur mure.

Naine vastas:

— Hoolimata murest peab siiski elama, te ei tohi ära ütelda! Ja nii jääte ka pisut kauemaks. Kui lähete ära, ei tea ma, mis minust saab.

Ta andis järele, vähese vastupanu järele, ning istudes seljaga tule poole, naise vastu, sõi ta taldrikutäie sisikonda, mis pannil särises, ja jõi klaasi punast veini. Kuid ta ei lubanud, et naine avaks valge viina pudeli.

Mitmelt korral pühkis ta väikese suud, kes oli sousti lõuale tilgutanud.

Kui ta tõusis, et minna, küsis ta:

— Millal soovite, et tuleksin asjast rääkima, preili Donet?

— Kui teil midagi selle vastu ei ole, siis järgmisel neljapäeval, härra Cesar. Niimoodi ei kaota ma aega. Mul neljapäevad on ikka vabad.

— See läheb, järgmisel neljapäeval.

— Teie einestate ka, eks ole?

— Oo, seda ma ei või lubada.

— Süües on parem kõnelda. Siis on ka aega.

— Hää küll, olgu. Lõuna ajal siis.

Ja ta läks selle järele, kui oli suudelnud väikest Emile'i ning surunud preili Donet' kätt.

Nädal näis Cesarile pikana. Kunagi polnud ta nii üksi olnud ja üksindus tundus talle talumatuna. Seni oli ta oma isa kõrval ta varjuna elanud, järgnedes talle põllule, vaadates, kas ta käsud täideti, ja kui ka ta mõne aja kestel tast lahus oli, kohtasid nad ikka lõunalauas. Öhtud nad veetsid teineteise vastas piipu suitsetades, hobustest, lehmadest ja lammastest rääkides; ja nende hommikune käesurve oli kui vastastikuse perekondliku ja sügava armastuse vahetus.

Nüüd oli Cesar üksi. Ta lonkis sügiseste tööde juures, lootes näha põlluserval isa suurt žestikuleerivat siluetti. Et aega surnuks lüüa, läks ta naabrite poole, jutustas kõigile õnnetusjuhtumist, kes sellest veel kuulnud polnud, kordas teistelegi mõnikord. Siis, tegevuse ja mõtete lõppedes istus ta tee servale ning esitas enesele küsimuse, kui kaua säärane elu võib kesta.

Tihti mõtles ta preili Donet'le. Ta oli temale meeldinud. Ta oli teda sellisena näinud, nagu ta olema pidi, õrna ja hää tüdrukuna, nagu isa oli ütelnud. Ja mis puutus sellesse, kas ta hää tüdruk oli, siis oli ta seda kindlasti. Ta oli otsustanud asja suuresti ajada ning talle kakstuhat franki rahas anda, kapitali lapsel kindlustades. Ta tundis isegi teatud hädameelt, mõeldes, et ta teda järgmisel neljapäeval jälle näeb ja temaga kõik korda saab. Siis piinas teda mõte vennast, sellest väikesest viie-aastasest mehest, kes oli ta isa poeg, see mõte pahandas teda veidi ja soojendas ühtlasi. See oli midagi perekonna taolist, mis tal salajases tirtsus oli, keda kunagi ei kutsuta Hautot'ks, perekond, keda ta oma tahtmise järele võib võtta või jätta, kuid kes talle ta isa meele tuletab. Kui ta juba teel Rouen'i oli neljapäeva hommikul Graindorge'i kõlavast jooksust kantud, tundis ta oma südame kergema olevat, puhkanuma, kui õnnetusest saadik.

Astudes preili Donet' ruumi, nägi ta kaetud lauda nii nagu läinud neljapäeval, ainult selle vahega, et leiva kooruke polnud ära lõigatud.

Ta surus noore naise kätt, suudles Emile'i põsile ning istus, vähekese nagu kodus, süda hellunud.

Preili Donet näis talle veidi lahjununa, veidi kahvatuna. Ta pidi palju nutnud olema. Nüüd oli tal natuke piinlik ilme, nagu oleks ta mõistnud seda, mida ta polnud tundnud eelmisel nädalal õnnetuse esimesel hoobil, ja ta kohtles teda ülimalt tähelepanuga, valuliku alandusega ja liigutava hoolega, nagu tahtes talle tähelepanu ja tänus tasuda hädadust, mis ta tema vastu üles näitas. Nad einestasid kaua, kõneldes asjast, mille pärast ta tulnud.

Ta ei tahtnud nii palju raha. See oli liig palju, üleliia palju. Ta teenis küllalt, et elada, kuid ta soovis ainult, et Emile'il oleks mõni sou olemas, kui ta suureks saab. Cesar jäi kindlaks ning lisas veel tuhat franki temale, leina kuludeks.

Kui ta oli kohvi joonud, küsis naine:

— Kas suitsetate?

— Jah. Mul on piip.

Ta otsis taskust. Pagana pihta, ta oli selle unustanud! Kuid ta rahunes kohe, kui naine talle pakkus üht ta isa piipu, mis oli suletud kappi. Ta oli nõus, võttis ja tundis selle ära, nuusutas seda, kiitis selle väärtust liigutusega hääles, täitis selle tubakaga ja

süütas. Siis pani ta Emile'i ratsuti oma jalale ja laskis tal ratsutajat mängida, kuna naine lauda koristab ja mustad riistad puhveti aiumisse ossa asetab, et neid siis pesta, kui ta juba läinud on.

Kella kolme paiku tõusis ta kahetsedes, vastumeelsust tundes mõtte juures, et peab minema.

— Nii siis! preili Donet, ütles ta, soovin teile hääd õhtut ja olen rõõmus, et teid sellisena leidsin.

Naine jäi ta ette, punastununa, liigutatuna ja vaatles teda, teisele mõeldes.

— Kas me teineteist enam ei näe? küsis ta.

Ta vastas lihtsalt:

— Muidugi, preili, kui te seda soovite.

— Enesestki mõista, härra Cesar. Siis, tuleval neljapäeval, kas olete sellega nõus?

— Jah, preili Donet.

— Tulete einestama, eks ole?

— Kuid... kui te just soovite, ma ei ütle ära.

— Tehtud, härra Cesar, järgmisel neljapäeval, lõuna ajal nagu täna.

— Neljapäeval lõuna ajal, preili Donet!

Ar 931
Maupassant, E.
Hautot

g. - /
1052/982

V 60
1